

Vedeli ste, že.... (archív V.)

V časopise SZPB (napr. č. 3/2020 str. 8) narazí pozorný čitateľ na rad faktografických chýb. Takto sa v knihe (preklade?) "Vítazné salvy", Naše vojsko 1979, ISBN 28-058-9, autor genmjr. František Novek (príslušník 1. ČSAZ), objaví, že... "mjr. ČA Ivan Studinskij,... priezvisko podľa rodnej ukrajinskej dediny...mal priezvisko v skutočnosti Skripko". /Pozn. Neskorší gen. Ivan Ivanovič Skripka – Studenskij (1917/Studenok – 2002/Moskva), priletel na SNP 6. 9. 1944 ako veliteľ 4. člennej voj. misie 1. UF maršála I. S. Koneva. Pozri i odkaz č. 250, kniha „Pozor, skáču veteráni!“ str. 88/

Základné rozlíšenie medzi špeciálnymi jednotkami commandos, rangers a zelenými baretami je nasledovné. **Commandos** – vznikli vo Veľkej Británii v roku 1940, prvou úlohou bolo napr. zabrániť Nemcom vybudovať ponorkovú základňu v Nórsku. Zo skupín vznikla postupne brigáda. **Rangers** – vznikli v USA v roku 1942, u námornej pechoty pod označením **Raiders**, u pozemných jednotiek ako Rangers. Po rozpustení Rangers vznikli v roku 1953 **Zelené barety**

Vo Veľkej Británii, hlavne v 1. čsob, sa uskutočňoval výber budúcich parašutistov u pprap 1. a 2. v ex organizácii čs. armády. Posledná reorganizácia čs. pozemných jednotiek sa uskutočnila ešte v ČSR k 1. 1. 1938. Pešia divízia mala 3 pešie pluky a 1 delostrelecký pluk a divízné jednotky. Organizácia platila v 1.-7./1940 ešte pri 1. čs pd vo Francúzsku (v 5/1940 celkom cca 11 400 osôb). Vo V. Británii je v Cholmondeley Parku zaregistrovaných 3342 vojakov, od 12. 8. 1940 už v 1. čs. zmiešanej brigáde. Brigáda mala 3 pešie prápory, prápor (cca 834 osôb) mal 3 pešie roty, rota 4 pešie čaty. Číslovanie rôt bolo nasledovné – 1. ppr (roty 1-3), 2. ppr (5-7), 3. ppr (9 -11), roty číslo 4,8,12 boli guľometné. Jozef Gabčík a Jan Kubiš boli vybraní do sekcie „D“ z 3. roty, veliteľ 1. ppr – pplk. A. Zeman – Báravský. V roku 1943 sa z peších práporov stali tankové prápory

Jediným parašutistom vysadeným v protektoráte americkou OSS bol Vlastislav Šedivý – Žuk (28. 4. 1924 – 17. 5. 1994). Jediný člen výsadku COTTAGE ako ppor. US Army bol vysadený 19. 2. 1945 v priestore Červená nad Vltavou, dnes Jetětice (PSC 398 43). Išlo o tretí pokus vysadenia, raz letel i s výsadbom PLATINUM – PEWTER. Pri vysadení

sa zranil na oboch nohách (kolená) a došlo k poškodeniu/zničeniu rádiostanice. Vysadený bez krycieho mena, vyzbrojený 16 zbraňami a 15 000 ríšskymi markami */pri kurze 1:10 išlo o 150 000 protektorátnych korún/*. Účasť v Pražskom povstaní, v roku 1948 emigrácia do USA, kde prijal meno Richard Grey. Pochovaný v Prahe, na Olšanskom cintoríne VI, 9d, 343

K ozbrojeným silám Slovenskej republiky patrili pozemné sily a vzdušné sily. Od 1. 6. 2019 k nim pribudli sily pre špeciálne operácie (okrem 5. p ŠU i 23. mopr Trebišov/VÚ 1104) s veliteľstvom v Trenčíne, vel. plk. Branislav Benko (bol na VČS O KVV BA v 3/2020). Reorganizáciami prechádzajú i špeciálne sily A ČR. V roku 2015 bolo vytvorené Veliteľstvo pre operácie, ktoré má pod sebou Riaditeľstvo špeciálnych síl a podriadené jednotky (601. skss – Prostějov, CPSS – Centrum podpory špec. síl – Olomouc). Na rozdiel od Slovenska spadajú pod Generálny štáb A ČR. Riaditeľ špeciálnych síl brig. gen. Pavel Kolář (* 1970) prešiel funkciami napr. i u 603. prevádzkového strediska

Koncom mája 1945 bola 2. čs. pdb premenovaná na 2. pešiu divíziu a jej prvým veliteľom po plk. Vladimírovi Příkladovi */od 1990 čestný občan B. Bystrice/* sa stal plk. Július Nosko (1907 Tisovec – 1986 Praha)

Postupne sa začínajú objavovať i vojenský hrdinovia zo západu so slovenskými koreňmi. Po sežantovi Michalovi Strankovi/Strenkovi (10. 11. 1919 Jarabina – 1. 3. 1945 Iwo Jima) je novým kapitán **Otto Masny** (15. 8. 1917 Wheeling, USA – 18. 1. 1991 Waukesha). Otec Matej zo Slovenska, matka Cecílie rod. Tomášková zo Zábřehu na Moravě. Príslušník 2. práporu Rangers sa zúčastnil operácie OVERLORD, zajatý 8. 12. 1944 v Hürtgenskom lese v bojoch o „Hill 400“, väznený v Offlag 64 (Szubin)

V rámci prípravy na vybudovanie čs. výsadkového vojska absolvoval brig. gen. V. Příklad v lete 1946 študijnú cestu po Francúzsku

Piloti a posádky zostrelených lietadiel opúšťali pilotné kabíny a paluby lietadiel na padákoch. Záležalo na stave poškodenia zostreleného/poškodeného lietadla a okamžik, v ktorom posádky lietadlo opúšťali. Posádky nepoškodených lietadiel po návrate hlásili počet otvorených padákov a miesta, z ktorých posádka poškodené lietadlo opúšťala. Napr. v bitke nad Kovářskou (dnes PSČ 431 86) 11. 9. 1944,

dosiahli straty 100. BG USAAF asi 11 lietadiel B-17G, úspešne sa na padákoch zachránili len 3 kompletne posádky (3x 9 osôb) a skončili zajateckých táboroch

Okrem európskych veteránskych výsadkových organizácií ako EMPA, EPA, IGFJ, pôsobí i ANORI (Association Nationale des Réservistes de l'Infanterie). Vo Francúzsku združuje a cvičí záujemcov o zoskoky ako veteránov tak i mládež (kadeti stredných voj. škôl). V rámci (pred)vojenskej prípravy (PMP – la Préparation Militaire Parachutiste) absolvujú záujemci vo vojenských výcvikových strediskách 3 týždňový pobyt so 4 zoskokmi (*Ex predvojenská príprava ako vo Zväzarme*). Veteráni a ďalší záujemci z civilu absolvujú celkom 4 sústredenia v trvaní 1-2 dní (napr. v Příbrami), kde absolvujú celkom 10 zoskokov (základný výcvik, udržiavacie zoskoky) a zaplatia za ubytovanie, výcvik, zoskoky, požičanie výstroja, padákov, letenky,... celkom asi 1640 €. Niektoré kurzy boli venované pamiatke seržanta CL Marcela Kalafúta (Trenčín), ktorý zahynul pri misii v Mali v roku 2014. Absolventi ANORI absolvovali viac ako 441 000 zoskokov z lietadiel AN-2, DC-3, Noratlas 2501,...

Službou u ruských výsadkových vojsk prešiel po roku 1972 i neskorší dvojitý agent GRU a britskej MI 6 plk. Segej Skripalov (1951). Aktívne sa zúčastnil v roku 1979 na prevrate v Afganistane, neskôr pracoval vo vojenských diplomatických funkciách na Malte a v Španielsku

Zaujímavým osudom prešiel i nemecký výsadkár Bernhard Carl „Bert“ Trautmann (1923 – 2013). Nositeľ železného kríža, koniec vojny strávil v britskom zajatí. Zostal v Anglicku a stal sa obľúbeným futbalovým brankárom za Manchester City (1949 – 1964). Nositeľ Radu Britského impéria

Nositeľmi Radu Britského impéria sa stali i Slováci – Ján Ambruš (1945), Anton Petrák (1996), Ailsa Domanová (2006)

NKVD (SOE) vysielala svoje výsadky za II. svetovej vojny i do Francúzska. Takto tu boli vysadené z V. Británie napr. ruské výsadky RUM (3 osoby – 3. 3. 1942), ARARAT (1 – 12. 5. 1942), ORANGE (3 - 14. 9. 1943), APACHE 2 (2 – 5. 2. 1944), MUSICIAN 7 (1-2? – 3. 3. 1944), APACHE 3 (1 – 6. 3. 1944). Výsadky uskutočňovali lietadlá RAF – 138 Sqn – upravené bombardéry Whitley, ale hlavne Halifax a neskôr Stirling. Pre dopravu agentov späť do V. Británie sa využívali lietadlá

Lysander z RAF 161 Sqn. Naloženie a vyloženie agentov a materiálu trvalo cca 3 minúty. /Komplexný zoznam výsadkov – Pierre Tillet – *Tentative of History of In/Exfiltrations into/from France during WWII from 1940 – 1945/* - 107 stránok

V uvedenom 107 stránkovom zázname je na str. 12 mapa č. 21, podľa ktorej americká OSS dávala výsadkom vo Francúzsku hlavne názvy chemických prvkov. Na mape výsadkov k 1. 9. 1944 nájdeme Aluminum, Oxygen, Helium, Sodium, Bismuth,... ale i Magnesium, Platinum. Autor rozširuje svoju prácu na 179 stránok ako *History of WWII Infiltrations into France – rev100*, kde je mapa na str. 19 ako č. 28

V rokoch 1945/46 slúžil v spojovacom učilisku v Novom Meste nad Váhom ako inštruktor npor. Čestmír Šikola. Vysadený 13. 3. 1944 ako Čestmír Švec vo výsadku CLAY

Z telegramu J. Tisa A. Hitlerovi a papežovi Piusovi XII: „Je potrebné ešte poznamenať, že Česi a židia, ktorí sa mali behom piatich rokov existencie Slovenskej republiky dobre, na konci augusta tohoto roku sa otvorene spojili **s nepriateľskými parašutistami rôznych národností**...a začali s otvorenou vzbурou proti Slovenskej republike.“ (In Milan Hes – Osud kňaza a politika, Fakta & svědectví 4/2020, str. 7)

Britský výsadok WINDPROOF (vel. mjr. J. Sehmer + Daniels, Zanopian, Davies) na SNP 19. 9. 1944 je dostatočne známy. I napriek činnosti vo voj. uniformách skončili popravou v konc. tábore Mauthausen. Pôvodným cieľom Windproofu (v preklade „Vetruvzdorný“) bolo Maďarsko. Problémy vznikli, keď J. B. Tito „uzavrel“ cestu agentom SOE do Maďarska cez Juhosláviu a vypuknutím SNP. Výsadok sa formoval za pohybu, pôvodný názov bol DESFORD. Na pomoc Windproofu sa pripravoval výsadok MICA (plk. K. Greenless, pplk. R. Raw, kpt. Schweitzer, radista Edwards) a mal byť vysadený 29. 10. 1944 v priestore Donovaly. Rusko nedalo súhlas s výsadkom, tak účastníci odleteli 21. 1. 1945 z Bari do V. Británie

História klzákov je spojená s II. svetovou vojnou. Priekopníkmi boli ruské výsadkové jednotky v 30-ich rokoch a poznatky využil neskorší generál nemeckých výsadkárov K. Student, ktorý v Rusku absolvoval stáž na leteckej základni. Prvou významnou klzákovou operáciou bol úspešný nemecký výsadok 24 klzákov DFS-230 po štarte z Kolína nad Rýnom na

belgickú pevnosť Eben - Emael 10. 5. 1940. V. Británia a USA začala s klzákmi až v roku 1941. Výhodou klzákov bolo, že výsadok nebol rozptýlený a klzák mohol niesť zbrane a ťažkú techniku. Po odpojení od vlečných lietadiel nasledoval „tichý“ presun nad pristávaciu zónu. Pristátie nasledovalo po veľkom náklone uhlu klesania a samotné pristátie na dráhe okolo 50 m. Nevýhodou, hlavne u dopravných klzákov bolo, že išlo väčšinou o jednorázové použitie a zničenie klzákov pri pristátí. V. Británia začala s klzákmi Horsa (cca 28 osôb) a hornoplošníkom Hamilcar pre ťažšie náklady. Experimentovalo sa s odhadzovaním 3 kolesového podvozku po štarte a pristávaním na lyžine. Američania nakoniec zaviedli klzák Waco CG-4 (13 výsadkárov, vo V. Británii ako Hadrian), ktorých sa do konca vojny vyrobilo asi 14 000. Problémom u Američanov bol, že výsadok a piloti pochádzali z rôznych druhov vojsk. Nemci pokračovali v experimentovaní s mohutnými klzákmi Gotha 242 (s motormi 244) – osádka 2 + 21, neskôr s Me-321 Gigant (6 motorový – 323) – osádka 7-11 + 120 v dvoch poschodiach. Gigant mal u letcov prezývku „Leukoplastbomber“. Problémom bol nedostatok vhodných vlečných lietadiel (až 3x Me Bf 110 – „Troikerschlepp“). Pri motorových typoch to boli 4 neskôr 6 slabých motorov, nutné pomocné štartovacie rakety, malá rýchlosťou cca 220 km/h, atď. (napr. Spojenci /1sqn SAAF, 7 Soth African Wing/ zostrelili 22. 4. 1943 pri Sicílii 22 z 27 Gigantov prepravujúcich techniku do sev. Afriky). K videniu boli Giganty v roku 1944 na letiskách v Prostějove a Skutči. Éra klzákov skončila príchodom veľkých dopravných lietadiel, v ČSLA boli klzáky Hadrian označované ako NK – 4, Cybinov C-25 ako NK-25, nahradené prvými vrtuľníkmi

Po boome s medailami (pamätnými odznakmi na stuhe) prichádzajú „do módy“ pamätné mince vojenských útvarov. Väčšinou ju dostávajú príslušníci, ktorým skončil záväzok, sú preložený k inému útvaru, atď. Nie sú bežným obeživom, na rozdiel od niektorých pamätných 2€ mincí (napr. Luxemburg) s vojenskou tematikou. Pamätné 2€ mince si razia jednotlivé krajiny a sú platné pre všetky krajiny platiace eurom

43. vpr (Chrudim) po uskutočnení zoskokov do vody (priehrada Seč) odosiela padáky na vysušenie do 130 km vzdialeného Štěpánova (PSČ 783 13). Je tu dislokované Centrum zabezpečenia materiálom technických služieb – VZ 5512

Americkým tradičným výrobcom vojenských padákov je firma Mills Manufacturing v Asheville v Sev. Karolíne. V roku 1952 zahájila výrobu guľatých T-10, ktoré s malými obmenami vydržali viac ako 50 rokov, posledným bol od roku 2000 typ T-10D. V roku 2009 boli nahradené „hranatým štvorcovým“ typom T-11 s charakteristickým „sliderom“. V systéme ATPS došlo k zvýšeniu únosnosti na 180 kg, zväčšením plochy vrchlíku sa zmenšil počet úrazov pri pristávaní. Znížila sa i rýchlosť klesania na cca 5m/s, hmotnosť T-11 je cca 17 kg, záložný T-11 R cca 8 kg. Padák je prakticky neriaditeľný, používa sa k výsadkom z výšiek cca 300m, zatiaľ je vo výzbroji len US Army, mali ho možnosť vyskúšať i výsadkári z iných krajín

Kolegovia, návštevníci stránok, všetko raz skončí. Začínam pripravovať ďalšiu knihu. Tieto príspevky (+ ďalšie) sa pravdepodobne objavia na stránkách novej knihy,... (vladgaj@gmail.com)